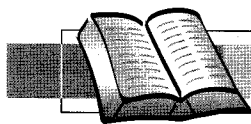

De Saambinder

KERKELIJK WEEKBLAD DER GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Meditatie

Wedergeboren tot een levende hoop

Geloofd zij de God en Vader van onze Heere Jezus Christus, Die naar Zijn grote barmhartigheid ons heeft wedergeboren, tot een levende hoop, door de opstanding van Jezus Christus uit de doden.

1 Petrus 1 : 3

Wanneer Petrus deze brief schrijft aan de vreemdelingen – christen-joden in de verstrooiing – dan is het zijn begeerte om hen te wijzen op de rijkdom van Gods genade.

Hij schrijft hen een woord van troost, want deze vreemdelingen werden vervolgd, verdrukt, gehaat en gelasterd om des Woords wil. Nu wijst Petrus hen in alle ellende, armoede, moeite en strijd op de onnaspeurlijke rijkdom van Gods barmhartigheid. Dat zij ondanks alle beproevingen toch zo onuitsprekelijk gelukkig zijn. Immers, de Heere maakte onderscheid waar dat niet was. In onze diepe val in Adam voelen wij ons van nature allen thuis op de aarde en hebben wij de Heere niet nodig. Bedoelen wij onszelf en onze eer, maar zijn buiten God en zonder hoop!

Uit vrije genade had de Heere naar hen omgezien, maakte hen door wederbarende genade tot vreemdelingen.

Vreemdelingen op aarde en zoekers van de stad die fundamenten heeft, welker Kunstenaar en Bouwmeester God is. Door genade alleen gingen deze vreemdelingen hun hoop op God stellen in al hun strijd, benauwdheid, kruis en druk.

Die hoop beschaamt nooit. Want het is vrucht van het werk Gods. Want het was toch naar de grote barmhartigheid Gods, dat zij waren wedergeboren tot een levende hoop. De Heere was in Zichzelf bewogen om Zijn goedheid te

bewijzen aan ellendigen. Het was vrije gunst, die eeuwig Hem bewoog.

In Zijn grote barmhartigheid opende Hij een weg waar aan 's mensen zijde nooit een weg meer was. Hij wilde Zijn Zoon, Zijn Enige geven als Borg en Middelaar. In die weg worden de deugden des Vaders opgeluisterd en is de zaligheid aangebracht. Nu kan God, Die rein en heilig is en met de zonde geen gemeenschap kan hebben, in een weg van recht ellendigen doen delen in Zijn gunst. In Christus betoont Hij aan weglopers, aan doorbrengers uit genade Zijn liefde en Zijn goedheid. Omdat de Borg Zijn ziel tot een schuldoffer stelde, Hij de vloek droeg, ja in Zijn volmaakte gehoorzaamheid tot in de dood des kruises verzoening heeft aangebracht. In de opstanding van Jezus Christus uit de doden. Hij die dood geweest is, maar leeft, opgestaan in heerlijkheid op de paas-morgen om als de levende Koning van de Kerk de aangebrachte verzoening toe te passen.

Ons heeft wedergeboren tot een levende hoop. De apostel schrijft hier hoe de Geest van Christus, Die Hem verheerlijkt, door wederbarende genade het Woord toepast in het hart. De kanttekeningen zeggen hierbij: dat is door Zijn Geest vernieuwt of van de verdorvenheid van onze eerste geboorte en van de heerschappij van de inwonende zonde verlost.

Dat wonder dat de Heere door Zijn Geest de zondaar van dood levend

maakt, waar de Dordtse Leerregels zo kostelijk van spreken: Het is een gans bovennatuurlijke, een zeer krachtige en tegelijk zeer zoete, wonderbare verborgene en onuitsprekelijke werking, dewelke, naar het getuigenis van de Schrift in haar kracht niet minder of geringer is dan de schepping of de opwekking der doden.

Door dat wondere werk Gods wordt het hart geopend, het verstand verlicht, de wil gebogen, de hartstochten geregeld, kortom waar de Heere dit werkt daar komt een afkeren van de wereld en een leven gericht op de Heere. Dan gaan ze een onbekende God naschreien. Om hun hoop op de Heere te stellen, daar gaat het hart van een in zichzelf arme zondaar, in alle onmogelijkheid, toch naar uit. In de wegen van ontdekking en ontlediging gaat de Heilige Geest, Die in alle waarheid leidt, bekend maken, hoe vieselijk en blind en dwaas zij in zichzelf blijven. Maar Hij, Die hen vreemdelingen maakte, zorgt er ook voor dat zij vreemdelingen blijven. Hij omtuint hun weg met doornen. Hij leert hen in die weg meer en meer sterven aan al hun verwachtingen en doet hen geen rust voor hun ziel vinden eer zij het op goede gronden mogen zeggen: Jezus

Inhoud

Meditatie: Wedergeboren tot een levende hoop	1
Een vaste regel... ..	2
Momenten uit de gereformeerde eredienst (3) .	4
Alleen wederkeer brengt redding (1)	5
Boekennieuws	6
Kerknieuws	7
Berichten	8
Preekbeurten	9

DE SAAMBINDER
Kerkelijk weekblad
der Gereformeerde Gemeenten.

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur: ds. A. Moerkerken.

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:
ds. A. Moerkerken,
Händelstraat 1,
2901 JC Capelle aan den IJssel,
tel. 010-4472388, fax 010-4472263.

Redacteur: ds. G.J. van Aalst.
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105

Kerkelijk nieuws en berichten aan:
redactie-secretaris: J.J. Verhage
Klooslaan 9, 2985 CK Ridderkerk
tel. 0180-420865, fax 0180-423583

*****
Administratie en betalingen van
abonnements, adreswijzigingen,
predikbeurten en beroepingswerk aan:

De Saambinder - abonnements,
Postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599.
Postbankno. voor abonn. gelden: 64327.
email: kbgg@cbgg.nl

*****
Alle **advertenties** aan:

Administratie van De Saambinder:
J. Honkoop, Jan Willem Friso Hof 53,
2517 LA 's-Gravenhage,
tel. 070-3514465, fax 070-3512718.
Postbankno. 256686.
email: saambinder-adv@klikSAFE.nl

*****
Advertenties € 0,50,- per mm.
Familieberichten
€ 0,40,- per mm.
Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen uiterlijk donderdag
in bezit van de administratie te zijn.

Rouwadvertenties tot uiterlijk
maandagmorgen 9 uur.

*****
Correspondentie-adres
Noord-Amerika:

Mr. Clarence Bleeker
1233 Leffingwell Av, N.E.,
Grand Rapids, Michigan,
U.S.A. 49505.

*****
Abonnementsprijs bij vooruitbetaling:
voor Nederland: € 11,- per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober)
voor het buitenland:
Europa € 56,-
Canada \$ 98,-
Amerika \$ 85,-
*****

De redactie kan niet aansprakelijk
worden gesteld voor de inhoud van de
advertenties en de ter recensie
aangeboden boeken.

Christus, Die onze hope is!
Alleen in het volbrachte werk van die dierbare Zaligmaker is toch de zaligheid. Nu zegt Petrus tegen die vreemdelingen: in die hoop op Hem, de levende Koning van de Kerk, daar komt u nooit beschaamd mee uit. Hij heeft Zijn kerk gekocht met Zijn dierbaar bloed, Hij heeft hen verlost uit de hand van satan, Hij is Dezelfde tot in der eeuwigheid. Hij zal nooit laten varen het werk dat Zijn hand begon. Hij onderwijst ter zaligheid. Hij bidt voor Zijn Kerk. Hij bewaart hen bij de verworven verlossing. En ziet : Ik ben met ulieden al de dagen tot aan de vol-einding der wereld. Daarom, hoeveel er ook tegenop komt, in alle strijd van binnen en van buiten, Hij vervult Zijn Woord: Ik de Heere worde niet veranderd, daarom zijt gij o kinderen Jakobs niet verteerd. Die levende hoop op Hem als vrucht van Zijn werk wordt nooit beschaamd.

Maar, wanneer wij dit lezen, hebben wij nu persoonlijk ook kennis en deel aan die levende hoop? Er is zoveel in het godsdienstige leven waar wij onze hoop op stellen. Wij stellen voor die grote, vreselijke en nimmer eindigende eeuwigheid nog zo gemakkelijk onze hoop op datgene wat eens als een hoop der spinnenkoppen openbaar zal worden. Waar in die grote dag der dagen voor het gericht Gods niets van over blijft. Onze doop, belijdenis, avondmaalsgang, ons ambtelijk bezig

zijn, onze ernst, verandering, liefhebben van de oude waarheid, wat een voorrechten het ook zijn, maar het is al tekort. Ook een oppervlakkig aannemen van Christus waar geen plaats voor is gemaakt in het hart, hoe wij ook roemen, het is tekort!

Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, tenzij dat iemand wederom geboren worde, hij kan het koninkrijk Gods niet zien, Dat wij ons toch nauw, ja zeer nauw zouden onderzoeken, nu wij nog in het heden der genade zijn. Smeekt de Heere toch om Zijn genade, om daar in waarheid deel aan te mogen krijgen. Want de levende hoop beschaamt niet. Dat volk wordt in de kracht Gods bewaard. Zij zijn het voorwerp van Zijn tere zorg. Door welke wegen het dan ook gaat. En wij weten dat degenen, die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede, namelijk degenen, die naar Zijn voornemen geroepen zijn. Ze worden in Zijn kracht bewaard tot een onverderfelijke en onbevlekkelijke en onverwelkelijke erfenis, die in de hemel bewaard wordt voor hen. Wanneer door geloof dat nog eens gezien mag worden wat God in Christus voor in zichzelf gans ellendigen heeft bereid, dan blijft alleen verwondering en aanbidding over: door U, door U alleen, om het eeuwig welbehagen.

Meliskerke, ds. G.J.N. Moens

Een vaste regel...

*Van de hand van de bekende hoogle-
raar dr. A.Th. van Deursen verscheen
een leerzaam boekje dat als titel
draagt: "Rust niet voordat gy ze van
buiten kent". Aan de hand van oude
catechismusverklaringen beschrijft
Van Deursen - uiteraard meer als his-
toricus dan als ethicus - hoe de tien
geboden in de zeventiende eeuw wer-
den uitgelegd. Het boekje was een
aanleiding om enkele gedachten over
Gods wet en de ethiek op papier te zet-
ten.*

Laten we eerst een paar misverstanden
rond de ethiek noemen om ze vervolgen
recht te zetten. Een groot misver-
stand is dat ethiek afhankelijk is van de

ontwikkelingen in de tijd. U kent de
redenering wel: elke tijd heeft zijn
eigen vragen; die vragen komen we zo
niet in de Bijbel tegen; dus moeten we
zelf zo goed als zo kwaad antwoorden
bedenken. Waarom is dit zo'n groot
misverstand? Wel, in feite plaatsen we
zo een schot tussen de Bijbel en onze
tijd. Zo brengen we de algenoegzaam-
heid van Gods Woord in het geding. In
onze dwaasheid menen we dat de
Heilige Geest, toen Hij het Woord
inspireerde, er onvoldoende mee
rekende dat het Woord nog duizenden
jaren mee zou moeten. Zouden we
zo'n gedachte niet met huiver van ons
zetten? Is er enig tekort in Gods
Woord? Is er enige zaak waarin Gods

Woord geen duidelijke richtlijnen geeft? Maar als ik die niet zie? Dan ligt de oorzaak zonder meer in ons door de zondeval verduisterde verstand. Laten we toch vasthouden aan het onveranderlijke Woord van de onveranderlijke God. Voor alle tijden, dus ook de onze.

De basisvraag voor de ethiek luidt dan ook: Is de regel van Gods Woord duidelijk? Die duidelijkheid moeten we vóór alles en wel vanuit de Schrift, verschaffen. Laten we de regels niet door pragmatisch geredeneer ondermijnen of door uitzonderingen laten overwoekeren. Dan ga je op een glijbaan zitten. En een glijbaan gaat altijd naar beneden. Zelfs langzaam en ongemerkt.

Hark of spa

Nog een misverstand. Bij ethische vragen moeten we zo goed mogelijk in kaart brengen wat anderen erover zeggen en dan een samenvattende middenweg zoeken. Waarom is dit een misverstand? Wel, zo spannen we het paard achter de wagen. In de ethiek gaat het er toch niet om wat mensen zeggen? In de ethiek pakken we, om een beeld te gebruiken, geen harkje om her en der wat gedachten bij elkaar te halen. In de ethiek horen we de spa te nemen, om te graven in Gods Woord.

Nog een misverstand. In de ethiek moeten we zoveel mogelijk algemeen blijven, terwijl we de concrete invulling aan de mensen moeten overlaten. Waarom een misverstand? Omdat Gods Woord zelf zo concreet is. Het is waar, de burgerlijke wetten uit het Oude Testament hoorden speciaal bij de regeringsvorm van het oude Israël. Ze hoorden bij de theocratie, waarin God rechtstreeks Zijn wetten gaf voor het burgerlijke leven. Maar dat wil niet zeggen dat al deze burgerlijke wetten achterhaald zijn. Niemand zal toch zeggen, om een voorbeeld te noemen, dat de wet uit Deuteronomium 22:8 achterhaald is. Daar lezen we dat iemand bij de bouw van een nieuw huis een leuning op het dak moest maken. We begrijpen allemaal wat ermee wordt bedoeld. De huizen in Israël hadden platte daken. De veiligheid van jezelf, van je kinderen en van gasten zou in gevaar komen als je op het dak geen hek zette. Heel concreet en heel actueel. We kunnen er uit leren dat een aannemer zorg moet dragen voor de veiligheid van zijn werknemers, dat ouders verantwoordelijk zijn

voor de veiligheid van kinderen én van logés. Een Israëliet mocht dus niet zeggen: Ik zorg ook voor de veiligheid rond mijn huis, maar een leuning op het dak vind ik niet nodig. De Heere sprak heel concreet: er moet een leuning op het dak staan. Ons natuurlijk hart zou graag wat algemene hoofdlijnen hebben voor onze levenswandel, die ik vervolgens naar eigen believen kan inkleuren. Maar daar moeten we juist van af. Echt, we moeten in onze ethiek af van het subjectieve. Dat brengt ons bij een ethiek van elastiek, waarin alles kan.

Maximaal haalbare

Een laatste misverstand wil ik noemen. In de ethiek moeten we kijken naar het maximaal haalbare. Laat ik dit met een voorbeeld uitleggen. De Heere Jezus is net terug uit Galilea. In Judea aangekomen komen de farizeeën naar Hem toe met een vraag over huwelijk en echtscheiding. Een actueel ethisch punt in onze tijd! De Heere Jezus wil echter beslist niet meegaan met allerlei discussies uit Zijn dagen. Onvoorwaardelijk grijpt Hij terug op Gods Woord, op Gods onveranderlijke scheppingsorde. Hij vraagt het – ook nu - onomwonden: “Heb jij niet gelezen...?” Dan komt er een aangrijpende reactie: Indien de zaak des mensen met de vrouw alzo staat, zo is het niet oorbear te trouwen (Matth. 19:10). Wie zegt dat? Liberale Joden, die gemakkelijk over echtscheiding dachten? Sadduceeën, de vrijdenkers uit die dagen? Nee, het zijn de discipelen, die deze tegenwerping maken. De discipelen, kinderen en toekomstige knechten Gods zeggen tot hun Meester: “U grijpt te hoog, U bent te idealistisch, U plaatst Uzelf hiermee buiten de praktijk van de dag”. Welk een zielenlijden moet dit geweest zijn voor de Middelaar. Zijn eigen kinderen zoeken het maximaal haalbare. Ze verstaan niet, hoe Hij alleen de wil des Vaders volgt en onderwijst, ook al is het mensenhart en de levenspraktijk toen en nu nog zo weerbarstig. Dat Gods Woord veel meer vraagt, vergeten ze. De Heere vraagt ongeveer liefde en onvoorwaardelijke gehoorzaamheid. En wij? Wij proberen er wat van te maken en denken dat God er wel tevreden mee is. Licht daar niet de kwaal van veel lauwheid in de kerk van vandaag?

Tien Geboden

Nu de vraag hoe we ethiek moeten bedrijven. Mag ik uitleggen hoe we op

onze Theologische School samen met onze studenten het vak ethiek invulling proberen te geven? U begrijpt dat we met Gods Woord willen beginnen én eindigen. Het uitgangspunt ligt dan ook in de Tien Geboden. Om meer houvast te krijgen, kijken we naar de uitleg van de Tien Geboden in de Heidelbergse Catechismus. Met nadruk, de catechismus zien we als onze gereformeerde belijdenis waarvan de kerk al eeuwen lang heeft erkend dat ze in alles overeenkomt met Gods Woord.

De Zondagen 34 tot 44 van onze Catechismus zijn dus het uitgangspunt van de ethiek. Zeer belangrijk zijn daarbij de verwijsteksten in ons troostboek. Die geven het schriftuurlijke fundament van deze elf zondagen aan. We komen zo de constante lijn op het spoor vanuit de Schrift, doorgetrokken in de belijdenisgeschriften. Ook betrekken we de verwijsteksten uit de Westminster Confessie erbij. Ook in deze door en door reformatorische catechismus staan veel verwijsteksten. Na dit schriftuurlijke uitgangspunt te hebben vastgesteld, komen we toe aan de volgende stap: de uitleg van de Tien Geboden in de loop der eeuwen. Aan de hand van een aantal catechismusverklaringen onderzoeken de studenten hoe na Calvijn mannen als á Brakel, Van der Kemp, Van der Groe, Tuinman e.d. Gods wet hebben verklaard.

In dit stadium kan het genoemde boek van Van Deursen – dat aanleiding was voor dit artikel – een helpende hand bieden. Aan de hand van een aantal catechismusverklaringen laat Van Deursen zien hoe de Tien Geboden in de zeventiende eeuw zijn uitgelegd. We komen bekende predikanten tegen als Van der Hagen, Knibbe en Smytegelt, maar ook minder bekende als Johannes Beeltsnyder en Cornelius Gentman. Van Deursen neemt ook het onderwijs van Ursinus, Bastingius en Voetius mee. De vaardige pen van Van Deursen zorgt ervoor dat de lezer op een laagdrempelige wijze kennis maakt met het onderwijs van onze vaders. Tegen de achtergrond van de tijd – Van Deursen is een uitnemend kenner van de zeventiende eeuw – plaatst de schrijver verschillende verrassende kanttekeningen. Zijn kennis zorgt er ook voor dat hij de predikanten die hij aan het woord laat soms moet betrappen op onnauwkeurige uitspraken. Zo lezen we (op blz. 191): “Uit zo’n oordeel blijkt overigens wel

dat ze de wereld van handel en scheepvaart niet goed kenden". Uit de talloze voorbeelden die Van Deursen uit de zeventiende-eeuwse preken haalt, blijkt in elk geval hoe actueel Gods geboden zijn. Elke tijd heeft z'n volkszonden, elke tijd heeft uitdrukkingen die mensen soms haast boven Gods Woord plaatsen.

Schip op strand

Een vaste regel, zo schreven we boven dit artikel. Wat hebben we die nodig in onze verwarde tijd. Laten we onze ogen toch niet sluiten voor de werkelijkheid. Binnen allerlei kerkverbanden zien we aangrijpende ontwikkelingen op het gebied van de ethiek. De Gereformeerde Kerken zijn nog altijd een schip op strand. Daar werd het beroep op de Schrift als eerste in ethische zaken afgezwakt, daarna gingen allerlei theologische zaken onder het mes. Al veel eerder waren de voorboden van de onttakeling van dit kerkverband te zien. Men was zo bang voor wereldmijding, was zo trots op de kerkelijke organisaties die in het leven waren geroepen. Men had ook een optimistische verbondsbeschouwing, waardoor de noodzaak van de wedergeboorte uit het gezichtsveld verdween. Daarbij begon de tere vreze des Heeren te wijken. Hoe ver is dit proces onder ons al gevorderd?

Wat hebben we nodig? Meer regels?

Het is waar, de druk van de mondige gemeente maakt het soms moeilijk het aantal regels te beperken. Toch moeten we daarnaar streven, want "hoe meer regels des te meer overtredingen", zei wijlen ds. W. Hage eens. Wat hebben we nodig? De waarachtige bekering tot God, het wonder van de schenking en de oefening van het nieuwe leven. Het is niet voor niets dat de behandeling van de Tien Geboden in de catechismus volgt op de Zondag over de waarachtige bekering. Spreken over bekering zonder dat dit tot uitdrukking komt in een leven dat voortdurend vraagt naar de wil Gods, is bedrog. Puur zelfbedrog. Als we spreken over Gods geboden zonder het fundament in de waarachtige bekering, lopen we zo snel het gevaar van Farizeïsme. Daarom is de *waarachtige* bekering voor ons allen zo nodig. Opdat de wet een spiegel zou zijn voor onze ellendestaat, een tuchtmeester tot Christus en een leefregel in het stuk der dankbaarheid.

Mede n.a.v. A.Th. van Deursen, Rust niet voordat gy ze van buiten kent; De Tien Geboden in de 17e eeuw; Uitg. De Groot Goudriaan, Kampen, 2004; ISBN 90 6140 882 2; 224 blz; € 17,90.

Klaaswaal,

ds. G.J. van Aalst

Het votum

De handdruk aan het begin van de dienst maakt voor de ogen van de gehele gemeente duidelijk dat de voorganger handelt in opdracht van de kerkenraad, die op zijn beurt de gemeente heeft bijeengeroepen naar het bevel van Christus. Het stille gebed is persoonlijk, maar het votum dat nu volgt, is gemeenschappelijk. Daarmede begint de kerkdienst. Ons voorgelicht heeft het votum ontleend aan de liturgie van de middeleeuwse kerk. Votum is een woord uit het klassieke Latijn, dat een wens of een gebed betekent, waarbij men tegelijkertijd een gelofte doet. U kunt dit votum vinden in Psalm 124:8: 'Onze hulp is in de Naam des Heeren, Die hemel en aarde gemaakt heeft'. Deze woorden worden gevolgd door een aanhaling uit Psalm 146:6 en Psalm 138:8: 'Die trouwe houdt in der eeuwigheid en niet laat varen het werk Zijner handen'.

Het votum is een openingswoord, een wijdingswoord, dat een belijdenis insluit en tegelijkertijd de hulp des Heeren inroept. Het samenzijn van de gemeente in de Naam des Heeren wordt geproclameerd. Voorganger en gemeente ontvangen onderwijs om het niet te verwachten van een mens, maar van de hemelse Opdrachtgever die mensen roept om Zijn Woord te verkondigen.

De (zegen)groet of de benedictie

De gemeente spreekt vaak over een zegen aan het begin van de dienst. In feite gaat het om een vredegroet. Het gebruik is ontleend aan de Heilige Schrift. We herinneren ons hoe Boaz de maaiers tegemoet trad met de woorden: 'De Heere zij met ulieden' (Ruth 2:4). Gabriël groet Maria met de woorden: 'De Heere is met u' (Lukas 1: 28). De vredegroet, die op het votum volgt, is ontleend is aan Efeze 1:2 of Galaten 1:3: 'Genade zij u en vrede van God, onze Vader, en de Heere Jezus Christus'. Deze groet komt reeds voor in de oudste liturgieën, zoals die van Hippolytus in zijn *Apostolische Overlevering* (215 na Chr.). Vaak voegt men aan de genoemde Schriftwoorden nog toe: 'in de gemeenschap van de Heilige Geest'. Dat zal zijn geschied onder invloed van de vredegroet in de middag- en avonddienst, die ontleend is aan Openbaring 1:4-5 en nadrukkelijk spreekt over 'de zeven Geesten, die voor Zijn troon zijn'. Het is ook mogelijk om bij de vredegroet aan te sluiten bij de woorden die we vinden in 1 Timotheüs 1:2: 'Genade, barmhartig-

Momenten uit de gereformeerde eredienst

(3) De liturgie van 1977

De opbouw van de eredienst in de Gereformeerde Gemeenten kennen we allen uit de diensten op de dag des Heeren. Ik geef met het oog op een beknopte bespreking daarvan de door de Synode van 1977 aanbevolen liturgie volledigheidshalve weer. Aan de dienst gaan drie dingen vooraf:

- Orgelspel
- Binnenkomen van de kerkenraad
- Stil gebed

De eigenlijke kerkdienst volgt nu.

- Votum en zegen
- Zingen van een Psalmvers
- Schriftlezing door de ouderling van dienst of een vaste voorlezer, vooraf-

gegaan door het lezen van de Wet des Heeren in de morgendienst of de geloofsbelijdenis in de middag- of avonddienst

- Openbaar gebed
- Collectezang
- Prediking
- Tussenzang
- Het laatste gedeelte van de preek, dat vroeger de toepassing werd genoemd
- Dankzegging
- Slotzang
- Zegenroet.

Daarnaast kunnen er nog andere liturgische momenten in de eredienst voorkomen. Daarom krijgen in deze artikelen ook de bediening van de Heilige Doop en het Heilig Avondmaal enige aandacht.

heid, vrede zij u van God, onze Vader en Christus Jezus onze Heere’.

In het hedendaagse liturgische denken stuiten we nog al eens op de gedachte dat de dienaar de gemeente groet en dat hij de gemeente daarbij moet aankijken en de gemeente hem. Wij groeten toch ook niemand met gesloten ogen, zo zegt men dan. Bij deze groet zou de predikant maar één hand bij wijze van groet moeten opheffen. Zo doet men toch ook wanneer je in het dagelijkse leven iemand groet.

Toch pleit er veel voor om bij het oude gebruik te blijven. Dan sluiten zowel de dienaar als de gemeente de ogen. De dienaar is immers de gevolmachtigde van Christus en als zodanig spreekt hij deze vredegroet uit. Wat kan men nu beter doen dan deze heilgroet, die niet wordt gebracht in de naam van een mens, maar ontvangen wordt van de drie-enige God Zelf, met gesloten ogen aanhoren en ontvangen. Voorganger en gemeente verkeren nog in de tegenwoordigheid van God. In deze groet klinkt de kerninhoud van elke prediking reeds door: ‘Zo zijn wij dan gezanten van Christus wege, alsof God door ons bade; wij bidden van Christus wege, laat u met God verzoenen’ (2 Kor. 5:20). Wat een heerlijke inhoud heeft de zegengroet. De Heere Zelf nadert daarin tot een gemeente, die alles verzondigd heeft. Hij wordt niet moe om zulke overtreders tegemoet te treden met de toezegging van Zijn genade en vrede in Christus. Als de zegengroet aan ons hart wordt toegepast, hebben we reeds een zeer rijke zegen ontvangen bij het begin van de dienst.

De lezing van de Wet

Er gaan de laatste tijd wel eens stemmen op, die de Tien Geboden in de eredienst zouden willen inruilen voor vermanende, bij voorkeur nieuwtestamentische Schriftgedeelten, die spreken over de christelijke leefregel. De Tien Geboden zouden behoren tot het verdwenen Horeb-verbond. De lezing daarvan zou niet passen in de liturgie van de nieuwtestamentische gemeente. In een aantal kerken heeft men het lezen van de wet aan het begin van de godsdienstoefening dan ook afgeschaft. Dat is een veeg teken, dat weinig goeds belooft. Zo kweekt men oppervlakkige christenen, die na het voorlezen van een korte schuldbelijdenis de genadeverkoonding horen en menen dat daarmee nu alles ‘voldaan’ en ‘vergeven’ is. Maar de wet des Heeren neemt in het Oude en Nieuwe Testament een geheel

eigen plaats in. Zegt Paulus niet: “Ik ben door de wet der wet gestorven, opdat ik Gode leven zou” (Gal. 2:19)? In deze tekst wordt de tweërlei functie van de wet treffend weergegeven. De wet is de spiegel waarin ik bij het licht van Gods Geest mijn zonden zie tegenover God. De wet is ook de regel der dankbaarheid: de richtlijn voor het leiden van een nieuw en heilig leven, dat de Heere behaagt en in overeenstemming is met Zijn geboden.

Het lezen van de wet des Heeren in de gereformeerde eredienst is niet ontleend aan de traditie van de middeleeuwse kerk, maar gaat terug op de liturgie van Calvijn, zij het dat hij de wet door de gemeente liet zingen. De wet behoort niet tot het antwoordende handelen van de gemeente in de eredienst, maar tot het spreken van God tot Zijn volk.

De wet is allereerst de kenbron van onze persoonlijke ellende. Ze is de spiegel, waarin ik bij het licht van de Heilige Geest alle zondevlekken die mijn bestaan tekenen, scherp en helder waarneem. De eerste roeping van de gemeente bij het horen van de wet is dan ook het zich in het gebed veroortmoedigen voor God. Men staat immers in het licht der wet als een rechteloze, veroordeelde zondaar voor Zijn heilig aangezicht. De hartelijke erkenning van onze schuld in het licht van ons overtreden van al Gods geboden en het gebed om genade gaan voorop. Uit en door de wet is de kennis van onze persoonlijke zonde. Wie in één gebod struikelt, struikelt in alle, naar het woord van Jakobus (Jak. 2:10). Wat worden we in de eredienst rijk gezegend, als ons geweten wordt geopend en ons aanklaagt als een

overtreder van al Gods geboden, die werkelijk geen daarvan gehouden heeft. Christus is het einde, de telos, het *doel* van de wet. Daarmede functioneert de wet ook als regel der dankbaarheid. Wie onverdiende genade heeft ontvangen, begeert heilig te leven. Wie door Gods Geest geleid is op de weg der ontcoming in Christus, ontvangt de wet uit Zijn hand als een regel der dankbaarheid. Voor ieder die in Christus is ingeplant door een waar geloof, heeft de wet haar verdoemende kracht verloren. Dan is er in het leven der dankbaarheid een dagelijks opzien tot Hem, de grote Wetsvolbrenger om bediend te worden met zonedodende, heilige genade: ‘Gun door het geloof in Christus krachten om die te doen uit dankbaarheid’. Er is een voortdurende wisselwerking tussen de wet als kenbron van de ellende en als regel der dankbaarheid. Het is geen kwestie van óf-óf, maar een zaak van én-én, zoals zo treffend wordt verwoord in hetgeen Zondag 45 van de Heidelbergse Catechismus zegt over het gebed. Ook in het leven der dankbaarheid is er een steeds meer en dieper kennen van onze zondige aard. Alleen in die weg worden we des te begeriger gemaakt om de vergeving der zonden en de gerechtigheid van Christus te zoeken en te smeken om Gods genade, om hoe langer hoe meer vernieuwd te worden naar het beeld van God. Men heeft niet ten onrechte gesproken over een ‘cirkelbeweging’ in het hart. De plaats van de wet in de gereformeerde liturgie is dan ook onopgeefbaar.

(wordt vervolgd)

Boskoop, ds. M. Golverdingen

Alleen wederkeer brengt redding

De Gereformeerde Gemeenten in de naoorlogse jaren

(1)

In 2007 hopen we te mogen gedenken dat het kerkverband van de Gereformeerde Gemeenten honderd jaar geleden, op 5 juni 1907, tot stand kwam. Een bijzondere periode uit die eeuw, de oorlogsjaren, hebben we in een eerdere artikelenserie belicht. Ditmaal aandacht voor de eerste jaren na de oorlog, die ook veelbewogen waren.

Na de bevrijding leefde het kerkenwerk op. Vooral tijdens het laatste oorlogsjaar hadden veel activiteiten stilgelegen. De Theologische School was gesloten, het mededelingenblad (dat *De Saambinder* verving) kon niet meer verschijnen, classis- en synodevergaderingen moesten worden uitgesteld, catechisaties en huisbezoeken konden vaak nauwelijks plaatsvinden, verenigingen vergaderden niet en ook het werk van

de deputaatschappen stond op een laag pitje. De kerkdiensten konden op de meeste plaatsen wel doorgang vinden. Na het vertrek van de Duitsers werd het reizen gemakkelijker en werden avondbijeenkomsten niet meer belemmerd door verduisteringsvoorschriften en brandstofgebrek. Er was in Krabbendijke inmiddels een eigen onderwijsopleiding opgezet. Het jeugdwerk en de 'inwendige zending' werden weer ter hand genomen en er werd hulp voor de militairen in Nederlands-Indië en de emigranten in Canada georganiseerd. De meisjesverenigingen, de zangverenigingen en de organisten zochten elkaar op in landelijke organisaties. De uitwendige zending kwam nog niet van de grond, hoewel verscheidene classes er aandacht voor vroegen. Wel werd de fondswerving hiervoor begin jaren vijftig geactiveerd, onder leiding van D.P. Polder. Dat leidde tot de oprichting van zendingscommissies en vrouwenverenigingen.

De kerkelijke vergaderingen spraken over het stichten van een protestants ziekenhuis, een eigen weeshuis, een sanatorium, bejaardentehuizen („oude-liedengestichten”), een kindertehuis, een militair tehuis en een internaat voor schipperskinderen. Lang niet alle plannen konden worden verwezenlijkt. Ook de uitzending van een legerpredikant naar Indië en een veldwerker naar de emigranten in Canada vond geen doorgang.

Een onbevredigde behoefte

Vooraf door de arbeid van ds. G.H. Kersten had het kerkverband steeds duidelijker profiel gekregen. Zijn biografie geeft daarvan een helder beeld. Ondanks het grote gebrek aan predikanten waren de Gereformeerde Gemeenten de achterliggende decennia sterk gegroeid. In de periode 1930-1952 ontstonden zo'n 58 afdelingen. Een groot aantal daarvan behoorde tot de 64 gemeenten die in dit tijdvak werden geïnstitueerd. Daarnaast sloten vijf bestaande gemeenten (Leerdam, Opperdoes, Melissant, Stad aan het Haringvliet en IJsselmonde) en twee afdelingen (Enter en Oude-Tonge) zich bij het kerkverband aan.

Naar aanleiding van de volkstelling van 1947 schreef ds. Ruitenbergh in het weekblad *De Hervormde Kerk* over de Gereformeerde Gemeenten: „Deze kerk is in de laatste zeventien jaar zeer gegroeid. Zij is verdubbeld. Helaas staan ons hierover geen nauwkeurige cijfers ter beschikking. Maar wij tasten,

dunkt ons, niet ver mis, als wij veronderstellen, dat deze groei vooral ten koste van de Hervormde Kerk is gegaan. De Gereformeerde Gemeenten handhaven sterk het bevindelijke element. Zij stellen de vraag naar de weg des heils centraal, zeer centraal. Dat velen deze kerk zoeken, zou wel eens een teken kunnen zijn, dat de behoefte van bepaalde groepen naar een persoonlijke 'gevoelige' prediking niet in onze kerk bevredigd wordt...”

Wederkeer brengt redding

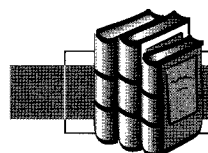
Ook het (eveneens hervormde) *Gereformerd Weekblad* constateerde dat de groei van de Gereformeerde Gemeenten in een aantal plaatsen duidelijk ten koste van de Nederlandse Hervormde Kerk ging. „De Hervormde Kerkeraden daar ter plaatse hebben wel predikanten beroepen die tot de Gereformeerde Bond behoren, maar tot de linkervleugel daarvan. Daar moesten de gereformeerde groeperingen in die gemeenten het dan maar mee doen. De gevolgen zijn niet uitgebleven. Een groot deel trouwe meelevende leden der Hervormde Kerk heeft die kerk de rug toegekeerd en voedsel gezocht bij de predikanten der Gereformeerde Gemeenten. In steden als Rotterdam en Utrecht, waar toch grote groepen Hervormden zijn die een voorwerpelijk-onderwerpelijke prediking begeren, is deze prediking zeer schaars. En daardoor jaagt

men juist de meest trouwe leden der kerk weg. Want zij zijn het, die niet alleen op Zondagmorgen de kerk vullen, maar ook op Zondagavond. En zij zijn het, die ook willen offeren voor de kerk. De kerk heeft zich ingespannen om wat verloren was, voor de kerk terug te winnen. Maar aan de andere kant werden nog veel meer trouwe kerkleden verloren, omdat men niet een prediking bracht die aan de behoefte van 'zielen en harten-in-nood' beantwoordt. Dat is duidelijk gebleken. Zou de kerk er lering uit trekken? En zou men nu inzien dat alleen wederkeer, waarachtige wederkeer tot Schrift en Belijdenis hier redding brengen kan? Zou men inzien, dat we ons met het hart tot God moeten bekeren?”

Mensen maakten de overstap naar de Gereformeerde Gemeenten niet gemakkelijk. Veranderen van kerk is maar niet als het veranderen van jas! Degenen die, soms na vele gebedsworstelingen en jaren van kerkelijke strijd, naar onze gemeenten overkwamen, zullen niet hebben kunnen bevroeden hoe velen er van hun eigen nageslacht soms weer naar andere kerken vertrokken en de prediking verlieten waaraan hun voorgeslacht zich zo nauw verbonden wist en waarvoor het de smaad van de omgeving had moeten trotseren.

Scherpenzeel,

L. Vogelaar

Boekennieuws

Nicolette Hijweege, Beking in bevindelijk gereformeerde kring. Uitg. Kok, Kampen, 2004, 351 blz., € 34,90.

Als u dit boek ter hand neemt met de gedachte dat u geïnformeerd zult worden over wat er in onze kringen gezegd wordt over beking op grond van Gods Woord en de praktijk van het leven, komt u teleurgesteld uit. Het is zoals de ondertitel zegt: een psychologische studie. De schrijfster deed om te promoveren onderzoek naar 'beking' binnen de (Oud) Gereformeerde Gemeenten (in Nederland). Zij zoekt in deze studie naar een psychologisch model waarlangs de beking in het leven van een mens vorm krijgt. Voor haar onderzoek heeft de van huis uit gereformeerde schrijfster zich grondig verdiept in de kring van de drie Gereformeerde Gemeenten. Ze abonneerde zich op kranten en tijdschriften die veel gelezen worden in deze kring, ze

bezocht kerkdiensten en andere kerkelijke bijeenkomsten, bezocht een jaar de CGO cursus, paste haar kleding en haar haar-dracht aan om te komen tot betere persoonlijke contacten. Ze onderzocht literatuur over beking: bekingsgeschiedenissen, maar ze geeft in haar proefschrift ook een samenvatting van Wilhelmus à Brakels omschrijving van de weg der beking in de *Redelijke Godsdienst*.

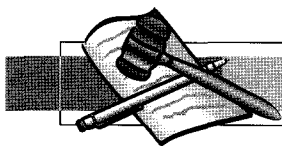
Hierin heeft de onderzoekster veel inspanning geleverd. Het heeft haar moeite gekost om te komen tot een scherp omljnd psychologische inkadering van het onderzoek. Mijns inziens is het ook onmogelijk om het wonder dat God werkt in de beking van een zondaar te vatten in een psychologisch model. Natuurlijk zijn er ook psychologische processen gaande in de beking, het gaat niet buiten verstand en psyche om. Zaken kunnen erg verweven liggen en in de

ambtelijke praktijk wel eens doen vragen: is dit nu alleen psychisch of werkt de Heere hier? De psychologie meet zich echter in deze aan via haar modellen een alles omvattende verklaring te kunnen geven. De bekering verwordt tot een 'morele carrière', een proces in het zelf van een mens waarbinnen voor het ingrijpen van God door Zijn Woord en Geest eigenlijk geen ruimte is. Ook de onderzochte vraaggesprekken met 'nog niet bekeerden', 'veranderden' en 'bekeerden' kennen duidelijk hun beperkingen. Het aantal is beperkt en tevens is het geen doorsnede van gewone mensen in de kerkelijke gemeenten. Onder de bekeerden bevinden zich bijvoorbeeld drie ambtsdragers uit de breedte van de onderzochte groep. Door de vraagstelling krijgt de onderzoekster als

vanzelf een meer gedetailleerde beschrijving over de bekering als moment, terwijl het afsterven van de oude en de opstanding van de nieuwe mens in het voortgaan van de bekering geen aandacht krijgt. Het volgens het gegeven model functioneren als 'leider' aan het einde van de 'morele carrière' vindt men ook als vanzelf als men gesprekken gaat voeren met mensen die een leidinggevende positie hebben in de gemeente. Zo kent dit onderzoek m.i. ook wetenschappelijk gezien duidelijk zijn beperkingen. Wel blijkt ook uit dit boek dat bij het opgroeien van kinderen en jonge mensen sprekende voorbeelden in hun directe omgeving erg belangrijk zijn.

Barendrecht,

ds. L. Terlouw

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK

Beroepen:

te Aalst: ds. W.J. Karels
te Hardinxveld-Giessendam;
te Emmeloord en Ridderkerk/Slikkerveer:
ds. M. Golverdingen te Boskoop;
te Groningen: ds. G. Clements te Gouda;
te Oostkapelle:
ds. J. Driessen te Den Haag;
te Rotterdam- Alexanderpolder:
ds. M. Karens te Werkendam;
te Sint Annaland:
ds. A.J. Gunst te Nieuwerkerk;
te Zoetermeer:
ds. J. Schipper te 's-Gravenpolder.

Bedankt:

voor Moerkapelle:
ds. M. Karens te Werkendam;
voor Nieuw-Beijerland en voor Randburg
(Zuid Afrika): ds. M. Karens te Werkendam;
voor Ridderkerk:
ds. C. Hogchem te Barneveld;
voor Vlaardingen en Zwijndrecht:
ds. G. Clements te Gouda.

AANGEPASTE KERKDIENTST

TE HARDINXVELD-GIESSENDAM

D.V. zaterdag **29 oktober** zal er in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Hardinxveld-Giessendam, Buitendams 118, een aangepaste kerkdienst voor mensen met een verstandelijke handicap worden gehouden. In deze dienst, die om 15.00 uur begint, hoopt ds. W.J. Karels voor te gaan. Hij wenst te spreken over "Gideons strijd" n.a.v. Richteren 7 : 15-25. Iedereen is van harte welkom.

HERSTELD KERKGEBOUW KORTGENE IN GEBRUIK GENOMEN

Was 10 oktober 2004 een dag van zorg en

verdriet voor de gemeente van Kortgene, toen er door brandstichting grote schade aan het kerkgebouw werd aangericht, zo was 8 september 2005 een dag van blijdschap, toen het herstelde kerkgebouw tijdens een speciale kerkdienst weer in gebruik mocht worden genomen. Ds. G.J.N. Moens, als voormalig consultant nauw bij het herstel van het kerkgebouw betrokken, ging in deze dienst voor.

'Gemeente, wat is het een groot voorrecht dat we hier mogen samenkomen,' zo sprak ds. Moens. 'Wie zal zeggen hoe het die zondagmorgen in uw harten was, toen er brand was gesticht en er grievende leuzen op de muren werden aangetroffen. Wat heerste er een verslagenheid. Misschien heeft menigeen toen wel gedacht: daar komt niets meer van terecht! Wat was er anderzijds ook een medeleven. Zo konden nog diezelfde zondag twee diensten in het kerkgebouw van de PKN worden gehouden. Wat is er veel werk verzet en wat is er ook in financieel opzicht veel steun ontvangen. Zelfs vanuit het buitenland werden grote giften overgemaakt. De Heere heeft alles welgemaakt en het past ons dan ook met alle weldaden in Hem te eindigen. Het herstel van het kerkgebouw is ook tot bemoediging. Het is een teken dat de Heere nog bemoeienissen met ons wil hebben. Zijn raad zal bestaan en het welbehagen des HEEREN zal door de hand van Christus gelukkig voortgaan.'

Als tekst nam ds. Moens Zacharia 4 : 6: "Toen antwoordde Hij en sprak tot mij, zeggende: Dit is het woord des HEEREN tot Zerubbábel, zeggende: Niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden, zegt de HEERE der heirscharen."

Het thema luidde: De Heere bewaart Zijn Kerk. Achtereenvolgens stond ds. Moens

stil bij: Een opmerkelijk gezicht en een troostrijk woord. Na de terugkeer uit Babel beginnen de Israëlieten met de herbouw van de tempel. Vijanden zorgen er echter voor dat de bouw jaren stil komt te liggen. De Israëlieten weten niet meer hoe het moet en satan lijkt de overwinning te behalen. Dan stuurt de Heere echter Haggai en Zacharia, die het volk met ernst oproepen de bouw weer ter hand te nemen. Ook spreekt de Heere door middel van een nachtgezicht tot Zacharia bemoedigende woorden. Hij ziet een geheel gouden kandelaar, een oliekruikje boven deszelfs hoofd en zijn zeven lampen daarop; daarnaast ziet hij twee olijfbomen. Als Zacharia niet begrijpt wat dat gezicht betekent, legt de Engel het hem uit. Hij moet Zerubbábel bekend gaan maken, dat de tempel zekerlijk herbouwd zal worden, ook al is de tegenstand van de vijanden groot en zijn de middelen gering. Het zal niet door menselijke kracht of geweld geschieden, maar door Gods Geest. Het zal geschieden. Er is sprake van een Goddelijk zullen. Dit heeft niet alleen betrekking op de herbouw van de tempel, maar ook op de behoudenis en zaligheid van Gods volk.

'Broeders, er waren tijden van moedeloosheid. En nu zitten we hier. De HEERE der heirscharen heeft het gedaan. Hij heeft mensenhanden niet nodig, maar wil ze soms wel inschakelen. De Heere gaat door met Zijn werk, totdat de laatste zal zijn toegebracht.'

Namens de classis Goes en de Particuliere Synode Zuid sprak ds. H. Hofman enkele woorden van medeleven. 'Wij waren in het water en in het vuur gekomen, maar Gij hebt ons uitgevoerd in een overvloeiende verversing. Het is alleen en uitsluitend door de hand des Heeren geschied. Hij heeft wegen gebaad.' Burgemeester C.J. van Liere van Noord-Beveland memoreerde hoe er eens schok door de gemeenschap van Kortgene ging, toen bekend werd dat de brand was aangestoken. 'Ik hoop dat dit vernieuwde kerkgebouw warmte en liefde mag uitstralen. Immers, Paulus heeft gezegd: Al ware het dat ik al het geloof en de liefde niet had, zo ware ik niets.'

Ouderling N. Fierloos van de Hervormde gemeente Kats/Kortgene roemde de samenwerking tussen beide gemeenten. 'Laten we die voortzetten. Bovenal: dat Gods Woord plaats mag nemen in uw aller hart.'

Laatste spreker was ouderling P. van de Maas. 'Vrees vervulde ons hart, maar de Heere heeft wonderlijk willen voorzien. Het herstel heeft veel geld gekost (ongeveer € 400.000,-), maar kan bijna geheel uit de binnengekomen giften worden betaald! We kunnen niet anders zeggen dan dat de Koning van de Kerk op een bijzondere wijze voor onze gemeente heeft gezorgd.' Op verzoek van ouderling Van der Maas werd tenslotte gezongen Psalm 116 : 7 en 11.

Krabbendijke,

J.P. Sinke

MUTATIES KERKELIJK JAARBOEK

- Pag. 348 DE SAAMBINDER
Het nieuwe adres van de redactiesecretaris, J.J. Verhage, is vanaf D.V. 11 oktober 2005: Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk, Tel. nr. en faxnr. zijn ongewijzigd.

- Pag. 361, kerkbode Bethelkerk Ridderkerk. Het nieuwe adres van de eindredacteur, J.J. Verhage is, ingaande D.V. 11 oktober 2005: Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk. Zie ook hierboven.

19.30 uur in de zaal Geref. Gem. Boezem-singel 30.

Info: ggkringrotterdam@gmail.com.

Kring Utrecht

25 oktober: Handboek Institutie van dr. Van 't Spijker, H 3-6.

19.00 uur (18.00 uur maaltijd) in zaal Geref. Gem. Utrecht, Bergweg 54.

Info: gergemkring@hotmail.nl.

Kring Vlissingen

9 november: Bijbelboek Hosea.

19.30 uur: Calvin College Goes.

Info: Gert-Jan Wisse 06-11265064.

Alle studenten aan universiteit of hogeschool zijn van harte welkom.

BIJEENKOMST REF. VER. VAN ONGEWILD KINDERLOZE ECHTPAREN

Op D.V. 5 november organiseert het bestuur van de Reformatorische vereniging van ongewild kinderloze echtparen (Revoke) een bijeenkomst in de Gomarus s.g. te Gorinchem, Hoefslag 11. Het thema is: Onvruchtbaarheid; ethiek, pastoraat en omgeving.

O.m. prof. dr. ir. H. Jochemsen, directeur prof. dr. G.A. Lindeboomstituut te Ede zal een lezing houden.

Aanvang: 14.00 uur, sluiting: 17.15 uur.

Na afloop van de bijeenkomst is er voor de leden de mogelijkheid om te blijven eten. Voor deelname aan de maaltijd dient u zich op te geven bij Margriet van den Brink, tel. 0341-425712.

DIACONALE NAJAARSCOLLECTE VOOR DE ZENDING

Naast de Woordverköndiging, het toerusten van de gemeenten en het Bijbelvertaalwerk heeft onze zending het ook altijd als haar taak beschouwd om diaconale nood te lenigen. In veel landen waar ZGG werkt is de laatste jaren de materiële nood toegenomen; het aantal mensen dat onder de armoedegrens kwam is soms zelfs gestegen. Daarbij komt dan ook nog een sterke toename van het aantal aids-patiënten. ZGG ziet zich geroepen om in deze situaties christelijke barmhartigheid te betonen.

Hiervoor heeft ZGG de middelen nodig die door de gemeenten bij elkaar gebracht worden.

In dit verband vragen we nog uw speciale aandacht voor het volgende.

Aan het eind van het eerste kwartaal werden we enigszins verontrust over tegenvallende inkomsten. Er was toen een achterstand van € 80.000 die waarschijnlijk te maken had met allerlei acties m.b.t. de tsunami. Nu we een half jaar verder zijn, mogen we concluderen dat deze achterstand nog niet ingelopen is en dat per eind augustus de inkomsten van ZGG nog steeds 6% lager liggen dan in voorgaande jaren over dezelfde periode. En dat is toch wel een zorgelijke ontwikkeling, die we graag met u willen delen.

Berichten

CONFERENTIE

“KERK EN ZORG NA 2005”

Jaarlijks organiseert DMZ een conferentie voor ambtsdragers. Het thema is dit jaar: “Kerk en zorg na 2005.”

Het thema is gekozen door de grote veranderingen in de gezondheidszorg. Vanwege de gevolgen van deze veranderingen zijn ook leden en doopleden welkom op deze conferentie.

Het deputaatschap DMZ nodigt ambtsdragers, leden en doopleden uit voor het bijwonen van de conferenties die op D.V. 12 november in Goes en D.V. 19 november in Barneveld gehouden zullen worden.

In een lezing en een drietal deellezingen (waarvan de deelnemers er twee kunnen bijwonen) zal het thema worden besproken. Sprekers tijdens de conferentie zullen zijn:

Goes: Ds. W. Silfhout,
dhr. L. Hubregtse,
dhr. J.J. Polder, dhr. F. Tollenaar,
Barneveld: Ds. W. Visscher, dhr.
L. Hubregtse, dhr. J.J. Polder,
dhr. A. van der Schans.

Na de lezingen is er een forumbespreking met de inleiders in het forum.

Het programma van de conferenties begint om 9.45 uur en eindigt om 13.00 uur (de koffie staat vanaf 9.15 uur klaar). Na de conferentie is er voor de deelnemers de mogelijkheid om gezamenlijk een lunch te gebruiken. Hieraan zijn geen kosten verbonden.

U kunt u voor de conferentie(s) aanmelden via e-mail: kbgg@cbgg.nl of via het faxnummer 0348-483599. Vermeld bij uw aanmelding a.u.b. naam, adres, woonplaats en telefoonnummer.

ZANGAVONDEN

Ede

D.V. zaterdag 8 oktober is er in de Oude Kerk te Ede, Grotestraat 58, een samenzangavond, waaraan het psalmzangkoor “Crescendo” hoopt mee te werken. Ds. J. Veenendaal zal een meditatie verzorgen. Aanvang: 19.30 uur.

Gouda

Op D.V. zaterdag 15 oktober zal er in de St. Janskerk te Gouda een zangavond worden gehouden t.g.v. het 60-jarig jubileum van het gemengd koor “Sursum Corda”. Behalve dit koor hopen hieraan ook medewerking te verlenen het oud-ledenkoor en

het Ridderkerks mannenkoor. Spreker is: ds. G. Clements. Aanvang: 19.45 uur.

Moordrecht

Op D.V. zaterdag 8 oktober wordt er in de kerk van de Hervormde Gemeente te Moordrecht, Kerkplein 12, een jongerenzangavond JBGG gehouden. Presentatie CD “Mijn hart roept uit...” door het jongerenkoor “Laudate Deum” te Ridderkerk. Appèlwoord door dhr. J.H. Mauritz. Aanvang: 19.30 uur.

ISRAËLAVOND IN MIDDELBURG

D.V. zaterdag 15 oktober wordt er een Israëlavond gehouden in de Ter Hoogekeerk van Middelburg-C, Willem Teellinckstraat 3. Ds. C.J. Meeuse zal dan spreken over “orthodox” contra orthodox. In de pauze wordt een diaprojectie getoond. Ook kunnen vragen worden gesteld over het werk dat vanuit onze gemeenten mag plaatsvinden onder de Joden. Het jongerenkoor “Het kleinoed” uit Aagtekerke levert een muzikale bijdrage. Aanvang: 19.30 uur.

BIJEENKOMSTEN STUDENKRINGEN

Kring Amsterdam

6 oktober. Onderwerp: Opwekking.

18.00 uur met maaltijd, Blokkerstraat 1, Amsterdam-N.

27 oktober: de gaven van de Geest.

Plaats nog onbekend.

Info: jc.jobse@student.vu.nl.

Kring Ede-Wageningen

18 oktober en 1 november.

19.45 uur in de Chr. Geref. Kerk, Maandereind, Ede.

Info christel@filernet.nl.

Kring Leiden

6 oktober: Calvin in Nederland. Mythe of werkelijkheid?

10 november: Gods voorzienigheid.

18.00 uur maaltijd Lipsiusgebouw (letten).

19.30 uur: Nachtegaallaan 7, Leiden.

Info: Calvinkring53@hotmail.com.

Kring Rotterdam

18 oktober: De Nadere Reformatie.

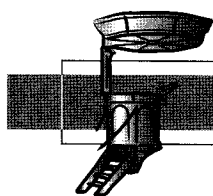
1 november: Bijbelstudie. De strijd tegen de driehoofdige vijand.

De diaconale najaarscollecte is weer in aantocht en gezien de achterblijvende inkomsten willen we deze collecte ditmaal op een bijzondere wijze in uw milddadig-

heid aanbevelen. "Opdat uw overvloed zij om hun gebrek te vervullen" (2 Kor. 8: 14).

Het Deputaatschap voor de Zending

Predikbeurten

ZONDAG 9 OKTOBER 2005

Aagtekerke 14.30 uur ds. De Heer; Aalburg 15.00 uur ds. W.J. Karels; Alblaserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Alphen a/d Rijn 19.00 uur ds. Golverdingen; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Apeldoorn 10.00 en 17.00 uur ds. Meeuse; Arnhem 10.00 en 16.00 uur ds. Kattenberg; Barendrecht (in CGK; Voordijk 252) 13.30 en 19.00 uur ds. Terlouw; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Berkenwoude 19.00 uur ds. P. Mulder; Bodegraven 19.00 uur ds. Clements; Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. Golverdingen; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 en 17.00 uur ds. Moerkerken; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. Van Boven; Delft 19.15 uur ds. Van der Net; Deventer 10.00 uur ds. Kleppe en 14.30 uur ds. Meeuse; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur ds. Mijnders; Drachten 9.30 en 19.00 uur ds. Hoogerland; Ede (Noorderkerk, Amsterdamseweg 9) 19.00 uur ds. F. Mulder; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. Vermeij; Enschede 15.00 uur ds. De Wit; Enter 18.00 uur ds. Tuinier; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. L. Blok; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. Hakvoort; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. Clements; 's-Gravenhage 10.00 en 16.30 uur ds. Boogaard; 's-Gravenpolder (kerkgebouw Spoorstraat) 9.30 uur en 18.00 uur ds. Schipper en 14.00 uur leesdienst; Groningen 15.30 uur ds. Hoogerland; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 18.00 uur stud. Van Belzen; Houten 11.00 en 17.00 uur ds. Van der Net; Kampen 9.30 uur leesdienst en 15.00 uur ds. Tanis; Kapelle-Biezeling 9.30 en 18.00 uur ds. De Leeuw; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. Beens; Krabbendijke 9.30 uur en 18.00 uur ds. Verschuure en 14.00 uur leesdienst; Krimpen a/d IJssel 10.00 en 16.30 uur ds. P. Mulder; Leerdam 14.30 uur ds. M. Karens; Leiderdorp 10.00 en 16.30 uur ds. Driessen; Lelystad 18.45 uur ds. Kattenberg; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. Neele; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. Moens; Middelburg-Centrum 9.30 uur en 18.30 uur ds. De Heer en 14.00 uur leesdienst; Middelburg-Zuid 9.30 uur en 18.30 uur ds. Van Gelder en 14.00 uur leesdienst; Middelhamis 9.30 en 18.00 uur ds. Van Manen; Moerkapelle 9.30 uur ds. Paul (doventolk); Naaldwijk 19.00 uur ds. Zippro; Nieuwerkerk Zld 9.30 en 15.30 uur ds. Gunst; Nijkerk 9.30 en 18.30 uur ds. P.

Blok; Nisse 14.30 uur ds. Schipper; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. Schot; Oostkapelle 15.00 uur ds. Van Gelder; Opheusden 10.00 en 18.30 uur ds. G. Pater; Oud Beijerland 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Ouddorp 9.30 en 18.30 uur ds. J. de Pater; Oude Tonge 15.00 uur ds. De Jongste; Poortvliet 14.30 uur ds. Brugge; Rhenen 10.00 en 17.30 uur ds. Veenendaal; Ridderkerk 9.30 (H.A.) en 17.00 uur ds. Van Aalst; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 uur ds. Terlouw; Rijssen-Noord 9.30 uur (H.A.) en 18.30 uur ds. Van Dieren en 14.30 uur leesdienst; Rijssen-West 9.30 (H.A.) en 18.30 uur ds. De Wit; Rijssen-Zuid 9.30 uur (H.A.) en 18.30 uur ds. Schreuder en 14.30 uur leesdienst; Rotterdam-Alexanderpolder 14.30 uur ds. Silfhout; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 en 15.30 uur stud. Joesse; Rotterdam-Zuidwijk 16.30 uur ds. Paul; Scherpenisse 9.30 uur (H.A.) en 18.30 uur ds. Brugge en 14.00 uur leesdienst; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur stud. De Waard; Scheveningen 10.00 en 17.00 uur ds. Zippro; Soest 19.00 uur ds. Schot; Stolwijk 15.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Terneuzen 18.30 uur ds. Vreugdenhil; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. Tuinier; Tholen 10.00 uur en 18.30 uur ds. De Jongste en 14.30 uur leesdienst; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur stud. Heijkamp; Uddel 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. Mouw; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. Bakker; Veen 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. Melis; Veenendaal 9.30 en 16.00 uur ds. F. Mulder; Vlaardingen 19.00 uur stud. Joesse; Vliissingen 9.30 en 16.00 uur ds. Vreugdenhil; Waarde 9.30, 14.00 en 18.00 uur leesdienst; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. M. Karens; Westzaan 10.00 uur (H.A.) ds. Bac; Wierden 15.00 uur ds. Schreuder; Woerden 10.00 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Wolphaartsdijk 14.00 uur ds. Verweij; Yerseke 9.30 en 14.00 uur leesdienst en 18.00 uur ds. Verweij; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. Van Ekeveld; Zoetermeer 15.30 uur ds. W. Harinck; Zwijndrecht 9.30 en 15.30 uur stud. Van Belzen; Zwolle 9.30 uur ds. Tanis.

DINSDAG 11 OKTOBER 2005

Berkenwoude 19.30 uur ds. Schipper; Katwijk aan Zee 19.45 uur ds. De Leeuw; Lisse 19.45 uur ds. Neele (bijbellezing); Naaldwijk 19.45 uur ds. M. Karens; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. Kleppe; Scherpen-

zeel 14.30 uur ds. Vermeij (huw.bev.); Soest 19.30 uur ds. Veenendaal; Uddel 19.30 uur ds. Mondria (voor de zending).

WOENSDAG 12 OKTOBER 2005

Aagtekerke 19.30 uur ds. De Leeuw; Aalburg 19.30 uur ds. De Jongste; Groningen 20.00 uur ds. Schot; Hilversum 19.45 uur ds. Silfhout; Hoogeveen 19.30 uur ds. De Wit; Kootwijkerbroek 14.00 (huw. bev.) ds. Beens; Leerdam 19.30 uur ds. Van Dieren; Meeuwen 19.30 uur stud. Van Belzen; Nieuw Beijerland 19.30 uur stud. Joesse; Ooltgensplaat 19.30 uur ds. Van der Net; Poortvliet 19.30 uur ds. M. Karens; Puttershoek 19.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Rhenen 19.30 uur ds. Veenendaal (bijbellezing); Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. Melis; Rotterdam-Zuidwijk 19.45 uur ds. J. de Pater; Sint Annaland 19.30 uur ds. Tanis; Sint Philipsland 19.30 uur ds. Van Gelder; Spijkenisse 19.45 uur ds. Gunst; Stolwijk 19.30 uur ds. Brugge; Utrecht 20.00 uur ds. B. van der Heiden; Veenendaal 19.30 uur ds. G. Pater; Wageningen 19.30 uur ds. F. Mulder (bijbellezing).

DONDERDAG 13 OKTOBER 2005

Brakel 19.30 uur ds. Vogelaar; Capelle a/d IJssel-West 19.45 uur ds. Moens; Emmeloord 14.00 uur ds. Hakvoort (huw.bev.); 's-Gravenzande 19.45 uur ds. Van Ekeveld; Moerkapelle 13.30 uur ds. Clements (huw.bev.); Stad aan het Haringvliet 19.30 uur stud. De Waard; Terwolde-De Vecht 19.30 uur ds. Tuinier (bijbellezing); Tricht-Geldermalsen 19.30 uur ds. L. Blok; Westzaan 19.30 uur ds. Van der Net.

VRIJDAG 14 OKTOBER 2005

Middelburg-Centrum 14.30 uur ds. De Heer (huw.bev.); Zaandam 19.30 uur ds. P. Mulder.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

Alkmaar:

Evangelist G. Baan; kerkgebouw 't Wuiver 2-a, Oudorp NH, gem. Alkmaar; diensten iedere zondag om 10.00 en 16.30 uur.

Amsterdam:

Evangelist J. Krijgsman; kerkgebouw Bij Simon de Looier, Looiersgracht 70. Samenkomsten iedere zondag 10.30 en 17.00 uur. Ook voor u staat de deur van onze evangelisatiepost open.

U bent hartelijk welkom op dinsdag tot en met zaterdag tussen 10.00 uur en 16.00 uur.

Emmen:

Evangelist C. van Drunen; kerkgebouw Prinsesselaan 6-I te Emmen; diensten iedere zondag om 9.30 en 15.30 uur.

Leeuwarden:

Evangelist S. de Visser; kerkgebouw Achter de Hoven 2-c; diensten iedere zondag om 9.30 en 16.00 uur.

Merksem:

Evangelist A. van Setten; Prot. Kerk, Oude Barrelelei 64; diensten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur.

Tilburg:

Evangelist H.J. van den Boogaart; kerkgebouw Offenbachstraat 105-107. Diensten iedere zondag om 10.00 en 18.30 uur. U bent hartelijk welkom in de BIJBEL-winkel van dinsdag t/m zaterdag, tussen 10.00 en 17.00 uur. Offenbachstraat 107.

Advertenties

Inrichting van hoek tot hoek voor kerk, school en kantoor!

Ervaring

Advies mét tekening

Kwaliteit

Helemaal af

Bezoek onze stand op de komende Wegwijsbeurs van 18 t/m 22 oktober!

HOEKMAN GOES - YERSEKE

Postadres Postbus 36
4400 AA Yerseke
Tel. (0113) 57 29 07
Fax (0113) 57 38 73

Showroom Goes
Marconistraat 13
4461 HH Goes
Tel. (0113) 21 54 24
Fax (0113) 21 76 67

info@piethoekman.nl

GEZOCHT voor mijn collectie van het oeuvre van Dr. Chr. Sepp het zeldzame boek, getiteld: "J.A. Bengel, een waardig discipel van den Heer". 1848. Hoge compensatie. I. van de Repe, 's-Gravenpolderseweg 9-407, 4462 CD Goes. Tel. 0113-215541; bij afwezigheid, 0113-228951.

Met verslagenheid en diepe droefheid delen wij u mee dat de Heere, in de hope des eeuwigen levens, uit ons midden heeft weggenomen onze zeer geliefde ambtsbroeder ouderling

GERRIT BAAN

op de leeftijd van 63 jaar.

Na ruim 25 jaar de Rijssense gemeenten in het ambt gediend te hebben, werd hij tijdens de uitoefening van het ambt uit ons midden weggenomen. In hem ontvalt ons een lastdrager voor de gemeente en een beminde ambtsbroeder.

De Heere ontferme Zich over de beproefde weduwe en haar gezin.

Namens de kerkenraad van de:
Gereformeerde Gemeente Rijssen-Noord
ds. C.A. van Dieren, preses
G.W. van de Maat, scriba

Rijssen, 29 september 2005

Het Curatorium, docenten en studenten van de Theologische School van de Gereformeerde Gemeenten te Rotterdam geven met diepe droefheid en leedwezen kennis van het onverwachte overlijden van haar ouderlingcurator

G. BAAN

Hij is in mogen gaan in de vreugde zijns Heeren. De ledige plaats in zijn gezin en in de gemeente van Rijssen-Noord mocht de HEERE met zichzelf vervullen. De HEERE ondersteunde in het bijzonder zijn vrouw en kinderen die in zo'n korte tijd eerst een geliefde schoondochter en nu hun geliefde man, vader en grootvader moeten missen. Hij is een Man der weduwen en een Vader der wezen.

Namens het curatorium: ds. J.J. van Ekeveld, voorzitter
ds. J.W. Verweij, secretaris

Namens de docenten: ds. A. Moerkerken
ds. L. Blok
ds. G.J. van Aalst

BOEKENMARKT op D.V. 15 oktober in het Groenhorstcollege, Barnseweg 3 in Barneveld. Van 10-16 uur. Info: P. Helder, 0318-543570.

BOEKENMARKT op D.V. 8 oktober in de Badstraat te Katwijk (voor de Hema). Tijd: 10-16 uur. Er is een boekbinder aanwezig. Info: P. Helder, tel. 0318-543570.

STUNT v.a. € 100 p.w. Ameland/Terschell. Bakkeveen (Frl.) t.h. chalets/stacars. tot 19/11 herfstvrij. 0512-516096 (v.a. 1/10 reserv. v. 2006) www.vdsluivakanties.nl

BEGRAFFENISVERZORGING KINA
010-458 31 12
voor Rotterdam, Krimpenerwaard, Gouda e.o.
D.W. Schipper 010-4506626 J. Kooijman 0182-583932

SATSA
REIZEN NAAR ZUID-AFRIKA
Wekelijks naar o.a.:

- Swaziland
- De Panorama Route
- Kruger Nationale Park

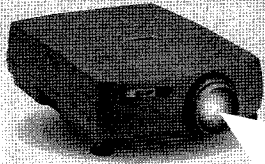
Dagelijks naar o.a.:

- Johannesburg
- Pretoria

Geschikt voor grote en kleine groepen.
Aantrekkelijk verblijf in Sandton, Johannesburg.
Voor meer informatie:

 +27 11 706 4809
+27 82 900 9368
+27 11 463 6810
wybe@umfulatours.com
www.umfulatours.com

Voor het leveren en leggen van natuurstenen vloeren en het plaatsen van aanrechtbladen en grafgedenktens. **J. Slingerland Natuursteen** 0184-611917.

Voor kerkenraden, verenigingen, commissies enz. heeft het Deputaatschap Evangelisatie een informatieve presentatie over het evangelisatiewerk in Nederland en België. Onze voorlichter komt graag bij u langs (ook overdag).

- Nederland en de geestelijke nood van onze naaste
- Het werk van onze evangelisten
- Noodzaak van evangelisatie

DIA-PRESENTATIE EVANGELISATIEWERK

Voorlichter dhr. C.W. van Haften: 0341-253588

Van BOEKHANDEL & UITGEVERIJ Horssen bv

DORPSSTRAAT 100 - 3881 BE PUTTEN
Tel. 0341 36 22 77 Fax 0341 36 20 77

Statenbijbels - Huisbijbels - Kinderbijbels
Kerkbijbels (alles Statenvertaling)
Theologische werken - Dagboeken
Bijbel- en Catechismusverklaringen
Leesboeken voor jong en oud
Voordeelaanbiedingen
Tweedehands en Antiquarisch
Psalm- en Muziekboeken
Bladmuziek (noten en klavarskribo)
CD's en Musicassettes
Boeken- en CD-bonnen
Wens- en Gelegenheidskaarten

Waardige en stijlvolle verzorging

van begrafenissen met aandacht voor persoonlijke wensen. In alle rust, vertrouwd en met bescheidenheid.

- opbaren met kistkoeling bij u thuis of in een voor u bekende aula
- dag en nacht bereikbaar en overal te ontbieden
- wij verzorgen alleen begrafenissen
- laatste verzorging van de overledene door een gediplomeerd verpleegster

Begrafenisverzorgers:

- H. de Jongh • P.H. van der Leer • E. Treur

Begrafenisonderneming de Jongh

Hardinxveld-Giessendam:

Keepijzer 5, Tel. (0184) 61 11 54

Waardenburg:

Kerkstraat 15a, Tel. (0418) 65 20 39

Zeist:

Van Reenenweg 171, Tel. (030) 69 24 258

Pasgetrouwd stel zoekt per december/januari tijdelijke woonruimte in de omgeving van Amersfoort.
Tel.: 0183-353595 of
06-10069041 na 19.00 uur

In het havenplaatsje Colijnsplaat hebben wij een huisje te huur voor 3 à 4 personen
Van alle gemakken voorzien!
Tel: 0113-212566

begrafenisverzorging T. den Hollander

Begrafenissen in Vlaardingen, Rotterdam, Gouda, den Haag en omstreken.

Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst uitvaartcentrum of thuis met koeling.

Geen crematies.

Dag en nacht bereikbaar.

Mozartlaan 13

3131 ES Vlaardingen

Tel. 010 - 4600509

Te koop gevraagd: **THEOLOGISCHE EN AANVERWANTE BOEKEN.**
Antiquariaat Den Hertog/G.J. Zwoferink, tel. zaak: 030-634 66 81

dringende oproep!

Middelburg

Het bestuur van de

Petrus Immensschool

zou graag in contact willen komen met mensen die belangstelling hebben voor de functie van

DIRECTEUR

per 1 januari 2006 of zo spoedig mogelijk daarna.

Wij zoeken iemand die van harte het reformatorisch onderwijs wil dienen en bij voorkeur lid is van de Gereformeerde Gemeenten.

De Petrus Immensschool

- telt 160 leerlingen
- is gelegen in een rustige wijk in Middelburg-Zuid
- in een mooi gebouw
- heeft een goed en gemotiveerd team, dat zich ook verder wil ontwikkelen

Neemt u voor meer informatie contact op met de huidige directeur, dhr. G.A. Terlouw, tel. 0118-61 12 70 (school) of 0118- 62 92 39 of 06-20939862 (privé) of bij de secretaris, dhr. J. Koppejan, tel. 0118-63 90 10. Graag sturen we u een informatiepakket toe. Een rondleiding in de school is ook mogelijk.

Sollicitaties voor 15 oktober sturen naar de secretaris van het bestuur, dhr. J. Koppejan, Kingstraat 1, 4336 LG Middelburg.

Sinds 1855 vertrouwd en betrokken

- **WEVERS** begrafenisverzorging staat al vele jaren bekend om hun vakkundigestijlvolle verzorging en begeleiding van begrafenissen en beseffen dat in droeve omstandigheden alleen persoonlijke wensen tellen.
- Desgewenst thuis opbaren met koeling en rouwkamer
- Maakt gebruik van alle rouwcentra of kerkzalen in de gehele regio
- Dag en nacht persoonlijk bereikbaar
- Neem gerust contact met ons op voor vragen

WEVERS

Begrafenisverzorging

Brederode 16 6669 GL Dodewaard
Koningstraat 14 4043 JB Opheusden

Voor directe hulp in alle omliggende plaatsen

Tel. 0488 41 10 55 of 44 15 90
~ geen crematie ~

Begravenisonderneming
Brouwer

Voor een verantwoorde en stijlvolle begrafenis

- mogelijkheid voor thuis opboren
- eigen rouwvervoer
- kist wordt schoudergedragen
- gratis laatste wens boekje

R.C. Brouwer Bentindkloan 1a, Leersum
tel. 0343-461880 b.g.g. 06-51504726

- Amerongen - Amersfoort - Doorn - Elst -
Langbroek - Leersum - Maam - Maarsbergen -
- Rhenen - Woerden - Woudenberg -

Website op zondag sluiten?

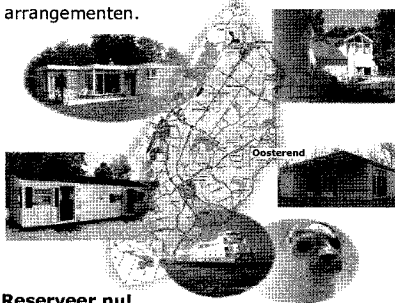
Kijk op <http://www.heinosoft.nl/zondag/>

Of bel 015-2128463, email: info@heinosoft.nl

De Verrassing Texel

Bungalowpark

Ruimgelegen en vrijstaande luxe en eenvoudige accommodaties. Ruime conversatiezaal voor de gezellige uurtjes. Diverse activiteiten en arrangementen.

Reserveer nu!

In de herfstvakantie zijn er nog plaatsen vrij. Extra voordelig in het naseizoen. Wilt u ook uit komen waaien? Vraag de gratis brochure aan. Reserveer via **0222 31 83 91**.

Vakantie: Rust en ruimte, alle jaargetijden, in eigen sfeer

Voor een zorgzame begeleiding

KOSTER
Begravenisonderneming

Vanneveld, Stationsweg 411
Scherpenzeel e.o. 3925 DD Scherpenzeel
Koster 033 277 8555

Telefoon: Amersfoort, Nijkerk
Hoewelaken
G.C. van Haren
06 5590 7879

Centraal nummer (24 uur):
033 277 0555

JOHANNUS - CONTENT - DOMUS

ma gesloten
di - vr 09.00 - 12.00 / 13.30 - 17.30
vr avond 18.30 - 21.00
za 09.30 - 12.00 / 13.30 - 17.00

tuurme collectie bladmuziek, look klarinet en CD's

**ORGELCENTRUM
ANDANTE**

A. van Oetadelaan 38
3904 TJ Veenendaal

Tel: 0318 - 505003
Fax: 0318 - 505051

info@andanteorgels.nl
www.andanteorgels.nl

DE SPECIALIST IN HUISKAMER- EN KERKORGELS

BOEKENMARKT

H'veld Giessendam

D.V. 8 oktober

In Herv. Centrum, Talmastraat 9

Groot aanbod van kinderboeken,

Theologie enz.

info tel. 0184 - 684808

CHR. BEGRAFENISONDERNEMING G. WEGENAAR

Regentesselaan 43 Tel.: (0318) 52 66 41
3905 GT Veenendaal Fax: (0318) 55 42 04

Voor info bel:
0341-425712
of
0416-692787

Reformatische Vereniging van
Ongewild Kinderloze Echtparen

www.natuursteenhuis.nl

NatuursteenHuis

vakmensen vertalen uw wensen

Zandee & De Kuijper heet sinds kort Natuursteen-
Huis. Onveranderd is ons vakmanschap en onze
persoonlijke service. Wij vertalen uw wensen in een

gedenkteken van steen,

glas of metaal of een

unieke combinatie.

Kijk ook eens op:

www.natuursteenhuis.nl

Goes tel (0113) 216555

Waddenburg tel (0118) 612579

ook voor leveringen buiten Zeeland

Zandee & De Kuijper

VERSCHIJNT IN OKTOBER

RAMSHOORN SELECTIE

G E S C H E N K I D E E
voor o.a. kerkenraden

Ds. G.M. de Leeuw

MEER DAN SALOMO IS HIER

Ds. G.M. de Leeuw
52 meditaties bij het ouder worden.

In deze bundel met 52 meditaties staat de meerdere Salomo centraal. Elke week kan men een jaar lang persoonlijk of in groepsverband één van de meditaties overdenken. Veel meditaties zijn met 'a' of 'b' aangeduid. Deze kunnen desgewenst in één keer gelezen worden, omdat het een behandeling van eenzelfde tekst betreft. Bij de samenstelling is rekening gehouden met het kerkelijke jaar. Speciaal voor ouderen is een grotere letter gebruikt. Daarom is dit boek behalve voor jonge mensen ook uitstekend geschikt voor uitleiding aan oudere mensen. Als verjaardagscadeau is het ook heel gepast.

14.95
(bij grotere aantallen speciale kortingen).
Reserveer tijdig uw bestelling bij boekhandel of uitgeverij

Door de grotere letter is dit boek zeer goed leesbaar voor ouderen

uitgeverij en boekhandel 'de Ramshoorn'
Antw. nr. 860, 4460 WB Goes
tel. 0113-221909 fax 0113 218691